

הלכות שבת סימן שח

באר הגולה 212

של שדה תבואה ומגדל יכולים (לו) לשלח מהם, ואסור להחזירה, גזירה (לו) ששם יתקע. (לח) ושל לול של תרנגולים אסור, בין לטל בין להחזיר, (לט) דבין (יח) דמחבר לקרקע (ט) אית בה בנן וסתירה: * י תפסוי (מא) בור ודות (מב) * אין נטלים אלא-אם-כן יש להם בית-אחיה, דאז מוכח שהוא כלי; ושל כלים, אפילו הם (מג) מחברים (ט) בטיט יכולים לשלם, אפילו אין להם בית-אחיה, (מד) * והוא שתקנם ועשה בהם מעשה (מה) ויחבינם לכף או שושפתם בהם מעט יום, וכסוי חביות הקבורות פקרקע לגמרי צריכות בית-אחיה: * יא (מו) * מחט שלמה מחר לטלטה לטל בה את

ת שם כסוי במשנה
וכתבא וכתבא קמא
לפרוש הר"ן לרבות
הר"ף והרמב"ם
פסקא כה הרב הסגור
שם בשם הרשב"א
א שם במשנה כ"ב

באר היטב

(יח) דמחבר, וא"כ גם החלונות אסור לטל או להחזיר, מ"א, ע"י ש"ג ס"ח: (ט) בטיט, פ"י הכלי מחבר למשה לקרקע בטיט:

משנה ברורה

משום מגו דאתקצאי לבין-השמשות אתקצאי לכלי יומא⁶¹:
ט (לו) לטלה, דאין בנן וסתירה בכלים: (לו) ששם יתקע.
ביתד או פמסמר פחוקה, (מ) וחיב משום מפה פפטיש דהוי לה
גמר מלאכה. (מא) ויש אומרים דיש גם בכלים משום בונה, היכא
דהוא עושה על-ידי תקיעה, דהוא מעשה אמן: (לח) ושל לול
וכו'. הוא (מב) בנן העשוי לתרנגולין: (לט) דבין דמחבר
לקרקע וכו'. ומחבר משום בונה, ואם-כן גם החלונות אסור
לטל ולהחזיר, דמחברין הם, ואפילו על-ידי אינו-יהודי אסור
משום שבות נט"ז לקמן בסימן שיג, ע"י שם מה שנכתב בבאור
הלכה בזה⁶²: (מ) אית בה וכו'. צריך לומר דלול דהכא מני
בגין שבנאה מתחלה במחבר לקרקע, דאם היתה מתחלה כלי
בפני עצמה אלא שחברה אחר-כך לקרקע, דינו כמו שכתב
בסעיף י"ד בכלי המחבר לקרקע בטיט, ע"י שם, פן כתב בספר
תוספת-שבת: אכל בפרי-מגדים כתב, דשאני התם דהוא כסוי
בעלמא⁶³, אבל הכא דיש ציר להדלת חמיר טפי, ואפילו בטיט בית-
אחיה להדלת אסור, ע"י שם: (מא) בור ודות, בור
(מג) בחפירה, ודות בכנן, והוא גס-פן פתוף הקרקע, (מד) אלא
שלמעה קצת גלוי: (מב) אין נטלים, אף (מה) שתקנם ועשה
בהם מעשה המוכיח שעומד לכפות, או שמשפתם בהם חמיר
לזה, דבנה הוסר מגליהם שם מקצה, ויבדלמן בקציה כב, אפילו
הבי אסור כאן, דבין דהם כסוי קרקעות (מו) הרי בבונה אם
מכסה אותם או כסותם אם נוטל הכסוי, מה שאין כן בטיט להם
בית-יד לאחזו כם מוכח דהוא כלי ולמשקל ואהדורי צבדי, ולא
היי בבונה וסתור⁶⁴, וע"י בנגן-אברהם שבאר דמה שכתב המחבר
'אינם נטלים' הינו דאסורים אפילו בטלטה בעלמא⁶⁵, אפילו אם
נתפרקו כבר מערב-שבת מן הבור, וכל-שכן דאסור לשלם מן
הבור, והטעם, דבין דהם עומדים ומוכינים לכסוי קרקעות, אינם
מן המוכן לטלטה אף שחזרת כלי עליהם: (מג) מחברים בטיט,
רוצה לומר, שהכלי מחבר לקרקע בטיט מלמשה; ואף דבעלמא
מחבר לקרקע הרי הוא לקרקע, הכא בין דכסוי אינו מחבר בציר
להכלי והכלי מגלה למעלה, לא מחזיר בבונה, מה שאין כן בכסוי
חביות הקבורות פקרקע, בין דהם טמונות פלן פקרקע וזרי רבן
אשו פסוי בור ודות: (מד) והוא שתקנם וכו'. קאי על כל כסוי
כלים: (מה) ויחבינם לכף, הינו שהיכנס לכפות הכלי, והוא

באור הלכה

קרקע מקעור יום: * אין נטלים, ע"י משנה ברורה שכתבנו בשם הפג"י
אברהם דהכונה אפילו בטלטה בעלמא, וכן מוכח משבת כ"ה, אמר
רבינא: קמאן מטלטלין האידנא, משמע מזה דכסוי בור ודות אפילו
בטלטה אסור, וכן מוכח מהרמב"ם והר"ן וכן פתב בלבושי-שדר, ולפלא
על הסריימגרים שכתב במשפחות-הזכ להפוך וכתבא-אברהם מסתמק
בזה, וכן כתב בדנר-הסמים בדברינו, אף הטמא שדחקו להפרי-מגדים,
דלמה יאסר בטלטה אחר דתורת כלי עליו: ולעניות דעתי נראה פשוט,
דאדורי שבור ודות הם ע"י קרקע, השור פסוי בור ודות ללחית הפתח,
וכבר ידוע מה שכתב הרמב"ם בדלתות הבית, דאף-על-פי שהם כלים מכל
מקום אסורים בטלטה לפי שלא הוכנו לטלטה, ורצה לומר, שהם עומדים
רק לטלאכתן להתחבר עוד להפית ולא להשפמש בהן, והבי נמי בענינו הם
עומדים רק לכסוי הבור ולא להשפמש בהן, והנה הרב הסגור כתב שם על
דברי הרמב"ם וזה לשונו: אבל רש"י כתב פריש פקן כל הכלים: ואין
דומין לדלתות הבית לפי שאין מן המוכן, שאין כלי, עד כאן לשון הרב
הסגור, ומשמע דאלו היה על הדלתות שם כלי גם הם היו כסורים בטלטה,
ונראה לי שמסתמא זו גופא הוכיח הרמב"ם אף דינו בדלתות, הינו דאסור
כסוי קרקעות בשאין להם בית-אחיה אף שחזרת כלי עליהן, וצ"ל דאסור
דבדבר דש"י לקרקע דלת או כסוי לא ש"י שם כלי להפסל מפנה שם
מקצה, וכן משמע דעת הר"ן להדיא, דבשאין להם בית-אחיה אף שיש
תורת כלי עליהם אסור, והנה לדעת רש"י הפ"ל, בדלתות וגם כסוי
קרקעות יתנה מחר בטלטה היכא דתורת כלי עליו אף בשאין לו בית-
אחיה⁶⁶, והפוסק שאסרת אדרי רק לשלח מן הבור, וקא דקאמר לעיל דף
קכ"ה במאן מטלטלין האידנא וכו', לאו דוקא הוא, והפננה לטלטה מן
הפננה, אי נמי דהפננה אפילו היכא שנתפרקה מן הפננה בשבת, הנה אסור
אם היה אסור לטל מן הפננה משום מגו דאתקצאי לבין-השמשות, אבל כל
זה הוא דחק קצת, ולכך הוכיח הרמב"ם מזה להחמיר גם בדלתות ובכלי:
* והוא שתקנם וכו'. ע"י בבאור הגר"א שכתב דזה קאי על אלו שאין
להם בית-אחיה, ובפננה, דאלו הנה להם בית-אחיה הרי זה גופא הוא
הכנה שהיה כסוי להכלי ומה צריך עוד, דבשלמא לדעת רש"י דתורת כלי
הינו שהיה ראוי למשמש לכבר אחר, ניחא, אבל לפי מה שפסק השולחן
ערוך בדעת התוספות דבי כמה שהיה מוכן לכסוי, דבנה לכד הוסר מצליחין
שם מקצה, הלא די בפה שיש להן בית-יד לאחזו בו לכפות, אבל דאיהי
באלה רבה שהקשה על זה מהמאמר מפרשת קכ"ז ריש עמוד ב, דמשמע שם
דאף שיש להן בית-אחיה בעינן שהיה מוכן כלי עליהן, ואולי לדעת
הגר"א קאי רבי יוחנן רק על סיפא דמלתא דר"י בסהם כלים, וקא דמביא
הגמרא ריש השנה, הוא כמו שהיה כחוב סבת "וכו", והרבה איתא
כעין זה בש"ס: אי נמי, דהמאמר אדרי רק בשיש להן בית-אחיה בתולדה,
וקמו שונדו במקדשים סכרא זו, אבל זהו דחק, יותר טוב כמו שכתבנו:

שער הציון

(מ) רש"י: (מא) ר"ן לפרוש הר"ף והרמב"ם: (מב) רש"י: (מג) רש"י בצדדין ק"ב: (מד) פריי-מגדים: (מה) ע"י בפריי-מגדים, ודפי מה שכתבתי מוכח
מלשון הרמב"ם והר"ן וכן פתב בלבושי-שדר, ולפי מה שבאר הפג"י-אברהם דכונה השולחן-ערוך הוא לענין טלטה, מוכח בדברינו גם מלשון השולחן
ערוך: (מו) רש"י: וע"י בפריי-מגדים שכתב דכונה רש"י הוא דנראה כבונה ולא בונה מעשה, בין דאין בכסוי ציר כי אם מנח כף למעלה: (מז) פן מוכח
בשבת ק"ז עמוד א, ע"י שם: (מח) ש"ג סעיף יח י"ט, ע"י שם:

הלכות שבת סימן שח

ביאורים ומוספים

קרליץ (חוט שני שם) שמונת להניחו במקומו, מפני שעל ידי צירים אלו נחשב הוא כמי שיש לו בית אחיזה, והוסיף (שם) שלהחזיר מושב זה לתוך ציריו אסור משום בונה.

(65) ואם היה הכיסוי מיוחד אף למלאכה אחרת של היתר, כתב החזו"א (א"ח סי' מו ס"ק ד) שיתכן שמותר לטלטלו לצורך גופו, למרות שייחדו לביסוי, אבל מחמתו לצל אסור לטלטלו, כדין כלי שמלאכתו לאיסור.

[משנ"ב ס"ק מה]

ב"ק ש"י יתדו מערכי שבת לקסוי, בס"פ ס"ק 66.

(66) והחזו"א (א"ח סי' מב ס"ק ו) תמה, מה החילוק בין דין זה לדין המבואר בשו"ע לקמן (סי' שיג ס"א) לגבי קנה שנועלים בו את הדלת, שאין די במחשבה אלא צריך מעשה וקא, והרי הגמי השוותה את המקרים.

[משנ"ב ס"ק מ]

א' שנוקב בה את המרקא להוציא ממנה לטהרה, והיא הדין שמתיר להחזיק בה את המלבישים למקצת הדין 68.

(67) אמנם, בביה"ל לקמן (סי' שכח סכ"ח ד"ה כדו) כתב שאסור לנקב את המורטא על ידי כלי, מפני שכן היא הדרך לנקבה.

ולהוציא קוץ, כתב לקמן (סי' שכח ס"ק פח) שמותר, ובלבד שיוזר שלא יוציא דם. ועיין ביה"ל ד"ה הקוץ, ומה שכתבנו שם.

(68) והתוחבים מחט בבגד בשתי תחיבות, כתב לקמן (סי' שמ ס"ק כז) שאינם עושים כדונן, וראה מה שכתבנו שם.

[ביה"ל ד"ה אין]

והנה לדעת רש"י הנ"ל, בדלתה וגם בכאן קרקעית יהיה מותר בטלטול היקף דלתות פלי עליה אף קלאין לו בית אהיה 69.

(69) והחזו"א כתב (א"ח סי' מו ס"ק ד), שאין מסתבר לומר כן בדעת רש"י, ונראה שדעת רש"י להחמיר בזה, וכדעת הרמב"ם.

[משנ"ב ס"ק לה]

משום מגו דאתקצאי לבית השמשות אתקצאי לכלי יומא 61.

(61) אמנם החזו"א כתב (א"ח סי' מג ס"ק בא), שכשהיו הכלים רעועים מערב שבת, שבריהם ניטלים בשבת, למרות שהיו מוקצה בבין השמשות.

ולענין כלים המיועדים לסחורה שנמלך עליהם בשבת והחליט להשתמש בהם לעצמו, ראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק ז).

[משנ"ב ס"ק לו]

עין שם מה שנקתב בקאור הלכה כנה 62.

(62) שם לא מצינו שכתב בענין זה.

[משנ"ב ס"ק מ]

כן כתב בספר תוספת שבת; אכל בפרי מגדים פתב, דשאני הקם דהוא פסוי בעלמא 63.

(63) והחזו"א כתב (א"ח סי' מו ס"ק ב) שדברי התוספת שבת תמוהים, והעיקר הוא כדברי הפמ"ג.

[משנ"ב ס"ק מב]

מה שאין כן פשיטא להם בית יד לאחו כס מוכח דהוא פלי ולמשקל ואהדורי עבדי, ולא הוי פבונה וסותר 64, וכו', הינו דאסורים אפלו בטלטול בעלמא 65.

(64) וכן מכסה של מקום יציאת המים או של מקום הכיבוי, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ב פ"ו ס"ק ו) שאסור לטלו, אלא אם כן יש לו בית אחיזה.

ומכסה של בור ודות ששפתותיהם בולטות באופן שהמכסה ניכר, כגון כיסוי של מיכל מים שדרכו עוברת אספקת המים של הבית, דעת הגר"ש אויערבך (שש"כ פכ"ג הע' קכד) שאף אם אין למכסה ידית המוכיחה שנועד לפתיחה וסגירה, מותר להסירו ולהחזירו. ומכסה שיש לו צירים, כגון מושב בית הכסא שנשבר, דעת הגר"נ

המשך מעמוד קודם

שאין בטל מהשבר שם כלי אלא על ידי מעשה וריקה לרשות הרבים. אך כשאומר הבעלים במפורש שמתכוין הוא להשאיר שם את השברים, הסתפק הגר"נ קרליץ (שם) שמא נחשבים הם כמוקצה.

[ביה"ל ד"ה מבעור יום]

אפשר דיש להקל. עין בחדושי רבי עקיבא איגר דלא ברירא לה מלתא בזה 60.

(60) שם ביאר שמצד אחד יש חזקה שלא נשבר הכלי אלא בשבת, אך מאידך, כיון שנחשב לטלטול הכלי כדבר שיש לו מתירין, שהרי אין איסור לטלטלו אלא בשבת, יתכן שאין חזקה דמעיקרא מועילה להתיר. אכן, השפת אמת כתב (שבת קכד, ב) שלדעת הצ"ח (ביצה כד, ב ד"ה והרי"ף) אין טלטול כלי נדון כדבר שיש לו מתירין, שביקן שניתן לטלטל את הכלי הן בשבת והן במוצאי שבת, על כל פנים מבטל הוא את הטלטול של שבת, ואין זה דומה למאכל, שאינו נאכל אלא פעם אחת. וכן העיר בשו"ת שבט הלוי (ח"ג סי' ל), והוסיף, שבפתחי תשובה (יריד סי' קב ס"ק ו) מבואר שהרעק"א אינו סובר בזה כדעת הצ"ח.

ככלי בפני עצמו, ולא כחלק מהבית, וכן דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ג פ"ג ס"ק א (השני)). וראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק כב).

[ביה"ל ד"ה ואם]

דשם אינו נעשה כקצה בריקתו משום דקטלה נעתי 67.

(57) וכלים חד פעמיים משומשים שזרקם לאשפה מבעור יום, דעת הגר"ש אלישיב (שבות יצחק מוקצה פ"ד אות ב) והגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ג פ"א סוף ס"ק א) שמוקצה הם, מפני שבזמניו שדורך לזרוקם, לא בטלה דעתו של הזורקם, ומשנזרקו נתבטל מהם שם כלי.

[ביה"ל ד"ה לאשפה]

לאשפה 68, וכו', דהא הדין אם יזקה מפתח ביתו לחוב 69.

(58) ואשפה שבבית, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ג פ"א סוף ס"ק א) שנחשבת אף היא כאשפה לענין זה.

(59) וכלי שנשבר ברשות הרבים ובעליו השאירו שם, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני שם) שאין שבריו נחשבים כמוקצה, משום

הלכות שבת סימן שח

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק מח]

דאז דורך לויק אומה פון שברי מכות⁷⁰, נאם יתרה מבעוד יום⁷¹ לאיזה תשמיש, קני פלי ומתור לטלטה⁷².

70) ואף על פי שלענין שברי כלים כתב השו"ע לעיל (סי'), שכל שראויים לשום מלאכה אין דינם כמקצה, ביאר הגר"י קרליץ (חוט שני ח"ג פניא ס"ק א) שמחט שניטל חורה אי אפשר להשתמש בה שימוש מצוי, מה שאין כן שברי כלים, שראויים לכסות בהם כלי, וכיוצא בזה שימוש מצוי הוא.

71) ויחוד הנעשה בשבת עצמה, כתב הקצות השלחן (סי' קט בדה"ש ס"ק יב) שאינו מועיל, שאם נשברה המחט בערב שבת, כבר נעשתה מקצה בבין השמשות, ומיגד דאיתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכלי יומא, ואם נשברה בשבת, יתכן שאין היתר ליחידה ולעשותה כלי בשבת. מאידך, דעת הגר"י איערבך (שש"כ פ"כ הע' קמט') שאין איסור לעשות בשבת כלי על ידי מחשבתו.

72) ובשיעור הזמן שעבור צריך לייחד את הכלי, כתב החזו"א (א"ח סי' מג ס"ק יג) שכיון שאין הדרך לייחד מחט לנטילת קוץ, אם ייחדה לזמן קצר בלבד, ובליבו יודע שעתיד הוא לזרקה בין הגרסאות, אין מועיל ייחודה להתייר בטלטה, ורק אם ייחודה לעולם נחשבת היא ככלי ומותר לטלטה, וכעין המבואר בשו"ע לחלק (ס"כ"ב).

[ביה"ד ר"ה הקוץ]

ומכל מקום אפילו בזה חלק עליו בעל חפזי' וקב"א לה דמתי⁷³. ובמשנ"ב לקמן (סי' שכח ס"ק פח) נקט בדעת המג"א, ובביאור שיטתו כתב (שם), ובשעה"צ שם ס"ק ג), שאף על פי שחז"ל התיירו איסורים רבנן משום צער, מימי ביון שאפשר להוציא את הקוץ בלא הרגאת דם, אין לעבור איסור שלא לצורך, וראה מה שכתבנו שם.

[משנ"ב ס"ק נא]

נאם [נאן לאשפה⁷⁴] וכו', ובמקצלת שלמה, אפילו [נאן לאשפה מתור, דבטלה נצתו אצל כל אדם⁷⁵].

74) וכלי שנעשה בשבת מוקצה מחמת חסרון כיס, כגון שחשב עליו בשבת שיהיה עומד לסחורה, כתב התהלה לדוד (סי' ט, ולקמן סי' שלא ס"ק ו) שאם חזר בו ורצה להשתמש בו, שוב אין דינו כמקצה, אך אם אינו רוצה להשתמש בו, אלא רק לטלטה לצורך גופו של הכלי, צידד (שם) שדינו כמקצה, והגר"י איערבך (שש"כ פ"כ הע' עח) הסתפק אם דינו כשיייר מחצלת שנוקה בשבת, שכיון שלא נשתנתה במציאות לא חל עליה דין מוקצה בשבת, או שמא שונה דינו של חפץ שנעשה בשבת מוקצה מחמת חסרון כיס, לפי שנשתנה למעלותא.

75) וחבר מאכל שנוקד לאשפה, דעת הגר"י איערבך (שש"כ שם הע' צא) שיתכן שדינו כמקצה, לפי שלא יוציאוהו משם, מה שאין כן כלי, שיכולים העניים להוציאו, [על כלים חד פעמיים ובקבוקים שנוקדו לאשפה, ראה מה שכתבנו בביה"ד לעיל (סי' ד"ה ואם)].

[משנ"ב ס"ק נב]

דמין לנתיים⁷⁶ וכו', דלצ'שירים אסור לטלטה⁷⁷.

76) ובזמננו, שאף העניים אינם מחשיבים מטליות שיש בהן שלש על שלש אצבעות, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ה סי' מ אות ב) שנראה שדינן כמקצה גמור, וכן דעת הגר"י אלישיב (הלכות שבת בשבת ח"ב פ"כ הע' 8).

77) ובאר להלן (סי' קע), שדברי השו"ע כאן שיותר לטלטה שייירי מטליות אינם אמורים אלא כמטליות השייכות לעני, שהואיל ולבעליהן אינן נחשבות כמקצה, אין דינן כמקצה אף לעשירים. והוסיף, שלדעת ה"י אין היתר זה נהג אלא בעשירי הרר בבית העני, אכן, החזו"א כתב (א"ח סי' מג ס"ק ב), שאף אם אין העשירי דר בבית העני, מותר לו לטלטה.

[שעה"צ ס"ק נה]

דבחינתן קפפא אפלו לצ'שירים מתור⁷⁸.
78) והחזו"א כתב (א"ח סי' מג ס"ק יט) שאין ההנחה בקופסה מועילה, אלא אם כן ייחד אותה לתשמיש.

[משנ"ב ס"ק נד]

דקני קשירי מקצלאו⁷⁹.

79) ושייירי מטליות שלא היו בתחילה אלא חתיכת בד בעלמא, או שבאר מבגר גדול העומד לתפירת בגדים, כתב החזו"א (א"ח סי' מג ס"ק יט) שלכל הדעות שיעור חשיבותו הוא שלש על שלש אצבעות לעניים ושלשה על שלשה טפחים לעשירים, הואיל ועד עכשיו לא היו כלי שימוש.

[משנ"ב ס"ק נ]

אפלו דקני קשירי⁸⁰ וכו', שצ'ל'ידו מתקנים המנעלים⁸¹.

80) ומבאר, שאף איסור ברירה אין בזה, וכן בהסרת עטיפה של סוכריה, דעת הגר"י איערבך (שש"כ פ"ג הע' ק"ז) שאם אין הסוכריה דבוקה בה, אין בכך משום איסור ברירה, כשם שאין איסור ברירה בהסרת הנעל מהדפוס, אכן אם הסוכריה דבוקה לעטיפה, אין להסירה אלא סמוך לאכילה, וראה מה שכתבנו לקמן (סי' שכא ס"ק פג).

81) ולא רק לתקן את המנעלים אסור, אלא אף להניח את הדפוס בתוך הנעל על מנת לפשט את קמטיה, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ט סי' נח) שאסור, משום איסור מתקן מנא, אכן, לשמור על צורת הנעל הקיימת שלא תשתנה, דעת הגר"י איערבך והגר"י אלישיב (שלמי יהודה פ"ד ס"ק יח) שיותר, וכן מבאר בתורת שבת (סי' ש"ב ס"ק יג).

[משנ"ב ס"ק נז]

לשמיטת תפוס מת' המנעלים⁸² וכו', טוב יותר שישמיט המנעל מל'י⁸³.
82) אמנם לעיל (סי' יב) כתב שאם יכול לטלטה כלי שמלאכתו להיתר במקום לטלטה את הכלי שמלאכתו לאיסור, אסור לטלטה את הכלי שמלאכתו לאיסור, וראה שם מה שכתבנו בזה.

83) וכן כביסה התלויה באטבים, דעת הגר"י קרליץ (חוט שני ח"ג פניא ס"ק ד) שהאיל ונחשבים האטבים ככלים שמלאכתם לאיסור (כמבואר בפמ"ג א"א ס"ק לא) יש לשמות את הבגד מהאטבים, ולא להסיר את האטבים, כשאפשר לעשות כן בלא שישבורו האטבים.

[שעה"צ ס"ק נז]

ואם נפל שולי המנעל מתהפך, פשוט דגם בשלש פטל שם כלי⁸⁴.

84) ונעל שנשמש ממנה העקב, דעת הגר"י קרליץ (חוט שני ח"ג פניא ס"ק ה) שאם נשארה כולה בגובה שווה ואפשר ללכת בה, אין דינה כמקצה, אף על פי שהחליכה בה אינה נוחה.

[משנ"ב ס"ק נ]

התירו לו לקרף כרי שלא יאכר⁸⁵.

85) אמנם, לקמן (סי' שלד ס"ק ו) כתב שאין היתר לטלטה מוקצה במקום הפסד.

[משנ"ב ס"ק נא]

דקני קשירי⁸⁶.

86) ובטעם הדבר שבגמרי לח אין איסור קשר, כתב הרמב"ם (פ"ד מהל' שבת ה"ד, והובא לקמן סי' שיו ס"ק ל"ד) שראוי הוא למאכל בהמה, ואין איסור קשר במאכל בהמה. אמנם בביה"ד שם (סי' ד"ה עניבה) כתב, שלדעת רש"י (שבת קנז, ב) הורמ"א לקמן (סי' שכד ס"ד) יש איסור קשר אף במאכלי בהמה.

[ביה"ד ר"ה שירי מטליות]

ברמב"ם איתא קתם קשירי בגדים⁸⁷.

87) וסמרטוט שנשחק ובלה, כתב החזו"א (א"ח סי' מג ס"ק יט) שאין דינו כשיייר בגדים, ולפי הדעה הראשונה אסור לעניים לטלטה אם אין בו שלשה טפחים, אלא אם כן ייחודה לשימוש מערב שבת.

הלבנות שבת סימן שח קז באר הגולה

ב שם קכ"א וקכ"ב
ב שם ד שם קכ"ה
ח תרב המניין בספר
כו בשם הנקב"ן
ו שם בגמרא וקכ"ג
ומב"ם בספר כו
ז תרב המניין שם
בשם נרדב"ד וקכ"ד
קכ"ה וקכ"ו וקכ"ז
ח שבת
קכ"ח וקכ"ט
בגמרא י שם קכ"ב
בבב"א וקכ"ג וקכ"ד
כ שם

(מז) *הקוץ. כנטל חדה או (כ) חור שלח, אסור, (מח) *והחדשה שלא נקבה צדין, מותר: יב (מט) דשירי מחצלאות (נג) מותר לטלטלם, דחזי לכסות בהו טנופא. (נא) וואם זרקן לאשפה מבעוד יום, אסור לטלטלם: יג *ישירי מטלניות שפלו, אם יש בהם (נב) ג' אצבעות על ג' אצבעות (נג) מותר לטלטלן. *ואם לא אסור. (נד) ויש מתירין אפילו אין להם ג' על ג', ובכבוד שלא יהיו (נה) טליתות של (נא) מצוה: יד (נו) *מנעל חדש מותר לשמטו מעל הדפוס אף-על-פי שמלאכתו לאסור, (נז) בין דשם (נח) כלי עליו מותר לטלטלו לצורך מקומו: טו *סנדל שנפסקה (נח) רצועה הפנימית, צדין תורת כלי עליו ומותר לטלטלו. (נט) נפסקה החיצונה, בטל מתורת כלי (נז) ואסור לטלטלו. *ואם הוא (ס) בכרמלית, מותר לכוף עליו (סא) גמי (מז) לח שהוא מאכל בהמה לתקנו שלא יפל מרגלו,

באר היטב

בהם תשימש מגנה: (כז) כלי. על הדפוס: (כג) ואסור לטלטלו. ומנעלים שלני צדין חזי ללבישה ומותר לטלטלן, מ"א: (כד) לח. ודו"ס או משיחה אסור, דלמא מבטל לה ותרי קשר של קטא, מ"א:

באר הגולה

* הקוץ. משנה ריש פרק כל הכלים, ונא דלא הציח מחבר סיפא דמתניתין וישל שקים לפתח בו את הקלח, משום דכלל זה בריש הסימן, דכל כלי שפלאכתו לאסור מפר לצורך טיפו, אך בזה אשמועינן דלא חשיבין דלמא חביל, משום דמקלקל הוא, וגם הוא מלאכה שאין צריך לגופה, ובמקום צריך לא גזרי רבנן, דאיתא בסנהדרין ס"ה, עין שם בגמרא. ודע, דהמגן אברהם כתב לקמן בסימן שכת סיף-קטן לב: ובכבוד שיוחר שלא יוציא דם דעביר חבורה, דאיתא ריש פרק י סנהדרין, עד כאן לשוננו, ור"צ לומר, שלא יעשה בענין שיהיה פסוק רישא להוצאת דם, ובזה יוסר מה שהקשה עליו האלה רבה, ומכל מקום אפילו בזה חלק עליו בצל חמ"מ וסבירא לה דמותר⁽⁷⁷⁾, דבמקום צריך לא גזרי רבנן אף באופן זה, וכן נמשע בספר התרופה בהחמ"מ: * וחדשה שלא נקבה וכו'. נסתפקת אם הוא הדין באין לה חד בעת חדשה הוא גס-כן מותר בזה, או אפשר דצדק לא תניא אף לטלית קוץ בזה, ובהקטא קכ"ג עמוד א בסוגיא משמע קצת גס-כן הכי, וצריך עיון: * שירי מטלניות שפלו, ברמב"ם איתא סוף 'שירי בגדים'⁽⁷⁸⁾, ואפשר דהשור ושלחן צריך גס-כן איתא דמקא נקטו, דהא השם דבפחות מזה לא חזון לא לעניים ולא לעשירים, דאיתא בגמרא, וזה ש"ך בבב"א: * ואם לא אסור. הני אפילו לצורך גופו וקומו, שאין על זה שם כלי, כן הוא פשוט דמלקא. ועין בבב"א בגדים: * מנעל חדש וכו'. עין בגמרא, ודחשם דמותר המנעל בטלול משיש שיש שם כלי עליו מן שגמרא, אף שעדיין לא הוסיף מכל הדפוס, ויכרען דרבי אליעזר. ויפי מה שמבאר לציל בסימן שג סעיף יג דאשה אסורה לצאת במנעל חדש בשבת כשלא נסתה ללכת בו מהממול, ואפילו בבית יש מחטירין בזה, עין שם בסעיף יח, אפשר דצריך לזהר גס-כן שלא השמטנו מעל הדפוס אחר שאתורה לצאת בו, אם לא שצריכה להמנעל להשפוש בו לצורך דבר אחר, דלא גרע על-על-פנים משאר כלי

משנה ברורה

שכתבנו שם: (מז) הקוץ. והוא הדין שמתר לטלטלה לצורך מקומה, וכל-שכן שמתר לטלטלה אם מצאה מנחת (מט) במקום שיכולין לחזק בה אנשי-ביתו, דבזה אפילו בנטל חורה, שאין עליה שם כלי כלי, גס-כן מותר לטלטלה: (מח) וחדשה וכו'. דומקין (נ) דנמלק עלה ואינו נוקבה ומשני לה מנא כמות שהיא לנטילת הקוץ, אבל בנטל חורה או עקצה, בטל מנה שם כלי, דאז גרף לזרק אותה בין שכרי מתכות⁽⁷⁹⁾. ואם יחדה מבעוד יום⁽⁸⁰⁾ לאינה תשימש, הני כלי ומותר לטלטלה⁽⁸¹⁾ כדין כל כלי שמלאכתו להמיר [פמ"ג]: יב (מט) שירי מחצלאות. שנפרדו (נא) מן מחצלת ישנה, ודין שנפרדו מערב-שבת (נז) ודין שנפרדו בשבת: (נ) מותר לטלטלן. אפילו (נג) אין בהם ג' על ג', ואפילו מחמה לצל מותר: (נא) וואם זרקן לאשפה⁽⁸²⁾. דבטלה מהיות עוד כלי. ובמחצלת שלמה, (מז) אפילו זרקן לאשפה מותר, דבטלה דעמו אצל כל אדם⁽⁸³⁾: יג (נב) ג' אצבעות וכו'. דיש בזה קצת חשיבות, דחזון לעניים⁽⁸⁴⁾. ועין באחרונים שכתבו דלעשירים (נז) אסור לטלטלן⁽⁸⁵⁾, דלהם לא חשיבי שירי מטלניות (נו) אלא-אם-כן יש בהם ג' טפחים על ג' טפחים לדעה זו: (נג) מותר לטלטלן. הניו כל זמן שלא זרקן לאשפה: (נד) ויש מתירין. דתני לקנא בו מירי ותרין בשירי מחצלאות⁽⁸⁶⁾: (נה) טליתות של מצוה. לפי שאדם בודל מהם מלהשפוש בשמשיש מגנה, ועל-כן פנינו בדידהו שיהיו ג' אצבעות על ג' אצבעות, ויהיו לעניים וכו':

יד (נו) מנעל חדש. נקט חדש לרבותא, אף שהוא מזהק על הדפוס שפיר ואינו יכול לשמטו מעליו (מ) אלא-אם-כן מטלטל גם הדפוס בגדים, אפילו הכי שרי⁽⁸⁷⁾, דאף שהוא כלי שמלאכתו לאסור, שעל-ידו מתקנים המנעלים⁽⁸⁸⁾, מפל מקום הלא צריך למקומו, דהיינו המנעל שהדפוס מנח בו, וכל-שכן בשמנעל ושו, (מז) שהוא רפוי ונכול לשמט המנעל מעליו כלי טלטול הדפוס בגדים, דשירי: (נז) בין דשם כלי וכו'. לפי טעם זה, הוא הדין דמותר לשמט הדפוס מתוך המנעל⁽⁸⁹⁾, בין שהוא קצוע בו בחזק (נט) ובין ברכיו. והאליה רבה מפסקת ברכיו, דלמא יטלטל הדפוס, טוב יותר שישמט המנעל מעליו⁽⁹⁰⁾ אחרי שהוא רפוי ולא יטלטלו בדידים, ובמקום ששקשה להשמיט המנעל כדאי אין להחמיר: טו (נח) רצועה הפנימית. שהסנדל (ס) יש לו שני תרסיות [הוא מקום קביעת הרצועות], אחד מבחוץ, ואחד מבפנים בין שתי רגלים: כשנפסק הפנימי ראוי להקנו, ואף-על-פי שתקנו נכר וגנאי הוא, מיהו לצד פנים לא מתקני, על-כן צדין שם כלי עליו, אבל שנפסק החיצונה אינו הגון שוב לתקנו (סא) ודרך לזקרו לאשפה, על-כן בטל מנה שם כלי. ואין חלוק בין נפסקה בשבת בין נפסקה מבעוד יום: (נט) נפסקה החיצונה וכו'. וכל זה בסנדלים שלקח, (סג) אבל במנעלים שלקנו, אף-על-פי שנפסקה צדין חזי ללבישה ותורת כלי עליה, דדוקא במנעלים שלקח פתוחים לגמרי מלמעלה וצדדין של עין או של עור קשה, והרצועה נקשרת על-גב הרגל, ואם נפסקה לא היה יכול לנעלו, (סג) מה שאין כן בשלנו: (ס) בכרמלית, רוצה לומר, דשם אין נשמר, על-כן התירו לו לכוף כגד שלא יאבר⁽⁹¹⁾: (סא) גמי לח. ובחזו"ט או משיחה, דעת המגן אברהם דאסור, דלמא מבטל לה התם ותרין קשר⁽⁹²⁾

שער הציון

(מט) כן מוכח בבב"א כ"ח בענין דשפיר, ונפסק לקמן בסימן תתיח, עין שם, וכן נמשע לציל ברמ"א בסעיף ו: (ז) גמרא: (נא) רש"י: (נז) ואפילו לפי מה שכתב המגן אברהם בסעיף קטן טו דלמאן דאמר נולד אסור, אסור בשנשפור בשבת, הבא שירי, וזה מקרי מציין מלאכה ראשונה, דאיתא בגמרא: (נג) מוכח מרמב"ם והביאווה האחרונים: (נד) כן משמע בתוספות דבור העתהיל 'אם זרקן': (נז) לפי עניות דעתי, ובהנחתן בקפסא אפילו לעשירים מותר⁽⁷⁸⁾, ועין שבת כ"ט עמוד א בגמרא: (נו) ואפשר דבזה אפילו זרקן לאשפה מותר, לפי מה שכתבו התוספות בשבת כ"ז עמוד ב דג' טפחים על ג' טפחים חשוב כלי בדי' וזה אמות, וידוע מה שכתבו התוספות דבגלימא אפילו זרקן לאשפה מותר לטלטל. ואפשר לדחות, דרק לענין טמאה חשוב ג' טפחים על ג' טפחים כד' וזה אמות ולא לענין טלטול: (ס) מוכח ברש"י שם, וכן כתב הא"ז: (מז) שם: (נט) ט"ז: (ס) רש"י: (סא) תוספת-שבת וקכ"ג וקכ"ד: (סב) סגד אברהם רש"א: (סג) ואם נפל שולי המנעל מתחתיו, פשוט דגם בשלנו בטל שם כלי⁽⁸⁴⁾, עין בגמרא:

214 פֶּאֶר הַגּוֹלָה

ל שם וקרב יוקף,
קריף והראש
כל שבת ק"מ ב שם
קליח וקרב ס שם
קביד וביצה ליד
על שבת מ"ב

פאר היטב

(כה) אָסור. ואם יבנים שם יגנאי לו לילך בלא מנזל, שרי משום כבוד הבריות, מ"א: (כו) חֲקוּהוּ. ואם מנזל לכך שרי, מ"א: (ס) מִבְּעֵי. השעם שפא יתקע, וילפז בראק בשעםט יט חשש ווא אַלס גענושר אל שיק שפא יתקע, אלא צירק לעשות רגל אחד, ולזה לא חוששין, ויבמא דנקט: שער לא דוקא חל: שער אָסור: ורזי נ"ל. דאס: שטמט הערל כבד ואז פאן אותו רגל

פֶּאֶר הַלֵּכָה

שְׁמֵאלֵהוּ אֲחִירֵי שְׁמֵשׁ לְטַלְטֵלוֹ לַעֲרֹךְ נֹפֶה: * דָּאָסֹר לְטַלְטֵלָה וּלְהַפְתָּהּ
יִכְרִי. וְהָאֵל דִּרְזִי דְחָסֵם טַלְטֵלוֹ אֲסֹר יִכְרִי כְּמָה גְבִי כִירָה, אֲלֵא לְרִבּוּתָא
נָקֵט, כְּרִטְוֹכָה בְּתוּמַת־הַדֶּשֶׁן שְׁדוּבָא בְּבִית־יִלְסָן בְּסִיטָן שִׁיג, עֵין שֵׁם. וּמִזֵּל
מִקּוֹם נִרְאָה דְּבִקֵּשׁ שְׁשֻׁשְׁמֵט הֶרְגֵּל כְּמִנְהָ נִרְאָה שְׁלֵא תַפֵּל הַסְפֵסֵל וְיִזְרִיק לְאָדָם,
מִתֵּר לְטַלְטֵלוֹ וְלַפְתּוֹ מִשָּׁם. וְכִבְ"ל בְּסִיטָן ו' בְּחַגְ"ה, וּמִמִּילָא דְּמִתֵּר אֵז לְסִמְכּוֹ
עַל הַסְפֵסֵל אַחֲרָהּ) וְלִישֵׁב עֲלֶיהָ, אֵד שְׁפִיחָה שְׁלֵא לְטַלְטֵלוֹ בִּישְׁבָּהּ: * גִּם אֲסֹר
לְהַכְנִיט יִכְרִי. עֵין בְּמִשְׁנֵה בִרְדִינָה בְּמֵה שְׁכֵת־מִתֵּר: אֲפִלוּ אִם לֹא יִחַקְעֻנָה יִכְרִי,
הוּא מִטִּי"ו וְפִשְׁט. וְמֵה שְׁמִבְּחִי דְחָסֵם רְגִילֵי הַסְפֵסֵלִין דִּרְבָן לְהִיתּ מִקְדֻקִּין,
הוּא בְּבִית־יִלְסָן סוּף סִיטָן שִׁיג, וְעַלְיָן דִּין זֶה שְׁהַבְחִי בְּמִשְׁנֵה בִרְדִינָה בְּמֵה
הַמִּגְדָּא אֲבָרְחָה לֹא בִירָא לְעִנְיֵה דְעִתִּי בְּכִיךְ, דְּמִנְלוֹ דְחִלְיָא בְּאָדָם זֶה שְׁאֲצִלוֹ
דִּרְבָן לְהִיתּ כְּפִיו, דְּלִקָא תִלְיָא בְּרַצְלָמָא, וְעַל כֵּן אֵין רִאָהָ מֵה שְׁהִיבָא הַפֶּגֶר
אֲבָרְחָה מִטִּימָן שִׁיג סִיטָן ו': * קוֹץ הַמִּנְהָ יִכְרִי. עֵין בְּמִגְדָּא אֲבָרְחָה שְׁהִיבָא
בְּשֵׁם הַרִיב־שׁ דְּדוּקָא קוֹץ שְׁאִינוֹ נִרְאָה יִכְרִי, וְהוּא הִרְזִין אֲכֵן גְּדוּלָה הַנִּרְאָה
לְעִינֵים אֲסֹר לְטַלְטֵלָה, וְהִשְׁיֵא עַל זֶה הַמִּגְדָּא אֲבָרְחָה כְּשִׁמְשׁוֹ שֵׁל עֵין הַמִּבְּאֵר
בְּסִיטָן תִּקְחִי דְּהִמָּר בְּטַלְטֵלוֹ. וְעַל אֲבִין אֲשֶׁנְהוּ, דְּבִקֵּאֵת שְׁפִדוֹ נִשְׁעָה מִד
מִלְּפִעֵלָה כִּד לְהִיתּ עֲלֶיהָ הַבְּשִׂר־צִיל, וְהוּא גְבִין דְּעֵין קוֹץ, וְקִשְׁיָא שְׁנֵה
שְׁלֹ כְּבֵר תִּרְצֵה בְּחוֹסֶפֶת־שֶׁבֶת, עֵין שֵׁם. וְכַתֵּב הַמִּגְדָּא אֲבָרְחָה בְּסוּף דְּבִרְיוֹ:

שער הציון

